

29.04.2026

Justiits-ja Digiministeerium
Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn
info@justdigi.ee

Teenusmajanduse Koja arvamus konkurentsiseaduse muutmise 16.02.2026 väljatöötamiskavatsuse osas

Justiits- ja Digiministeerium („JUM“) edastas 16. veebruaril 2026 tutvumiseks väljatöötamiskavatsuse, milles tutvustatakse konkurentsiseaduse („KonkS“) muutmise kavandit („VTK“). VTK sisaldab ühte teemat, mille kohta Teenusmajanduse Koda soovib oma seisukoha esitada.

I. Konkurentsijärelevamenetlus

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 22 lg 3 kohaselt ei tohi kedagi sundida tunnistama iseenda või oma lähedaste vastu.

6. juulil 2025 jõustus konkurentsiseaduse 72. peatüki alusel läbiviidav konkurentsijärelevamenetlus. Teenusmajanduse Koda on varem avaldanud arvamust, et jõustunud muudatused ei taga põhiseaduse § 22 lg 3 ettenähtud õigust.

Järelevaalusel isikul on konkurentsijärelevamenetluses kaasaaitamiskohustus. KonkS § 53⁹ lg 7 p 4 kohaselt on järelevaalusel isikul õigus keelduda üksnes sellise teabe andmisest, millega ta mõnaks keelatud teo toimepanemist või süüstaks ennast kuriteo toimepanemises. Konkurentsiseadusesse konkurentsijärelevamenetluse lisanud eelnõu 609 SE seletuskirja (lk 79-81) kohaselt tähendab keelatud teo toimepanemise mõõnmine eelkõige enda keelatud teo toimepanemises süüdi tunnistamist ega hõlma õigust jätta esitamata Konkurentsiameti poolt nõutav faktiline teave ja dokumendid. Vastavalt saab järelevaalune isik konkurentsijärelevamenetluses enese mittesüüstamise õigusele Eesti õigusruumis tavapärasel mahus tugineda üksnes kuritegude osas.

KonkS § 73¹⁰ lg 3 kohaselt on teabe andmisest alusetu keeldumine karistatav rahatrahviga kuni üks protsent ettevõtja üleilmsest aastakäibest, kuigi KonkS § 73¹⁸ lg 8 kohaselt on Konkurentsiametil lubatud kasutada konkurentsijärelevamenetluses kogutud tõendeid ka vääртеomenetluses vääртеgude tõendamisel. Seega ähvardab ettevõtjat konkurentsijärelevamenetluses väga suur rahatrahv, kui ta jätab esitamata ennast vääртеo toimepanemises süüstavad tõendid. Koondumise kontrolli reeglite rikkumine on KonkS § 73⁶ kohaselt vääртеgu.

Riigikohtu praktika (vt nt 24.10.2024 otsus asjas 1-22-3234, p-d 22 ja 23) kohaselt ei luba enese mittesüüstamise privileeg kasutada kriminaalmenetluses süüdistatava vastu tõendeid, mis on

saadud temalt teises menetluses karistuse ähvardusel. Üksnes olukorras, kus kehtib selge keeld kasutada kriminaalmenetluses tõendina isiku vastu teavet, mille see isik on teises menetluses karistuse ähvardusel ise välja andnud, ei vabasta teabe süüstav iseloom isikut tavaliselt teabe andmise kohustusest ega selle rikkumise korral karistusest.

Konkurentsijärelevamenetluses karistuse ähvardusel järelevaevaleuse isiku kaasabil kogutud tõendite kasutamine väärteomenetluses ei ole selgelt keelatud (vrld MKS § 64 lg 1 p-ga 6 ja § 64 lg-ga 3), kuigi PS § 22 lg-st 3 tulenev enese mittesüüstamise õigus peab olema ühtviisi tagatud nii kriminaal- kui väärteomenetluses (vt nt Eesti Vabariigi põhiseaduse kommenteeritud väljaanne, 2020, § 22, komm 39). Kui konkurentsi kahjustavate kokkulepete ja turgu valitseva seisundi kuritarvitamise puhul võib spekuleerida, kas Euroopa Liidu õiguse ülimuslikkuse põhimõttest ja direktiivi 2019/1 nõuetest tulenevalt on enese mittesüüstamise õiguse piiramine põhiseadusega kooskõlas, ei saa Euroopa Liidu õigusega põhjendada enese mittesüüstamise õiguse piiramist koondumise kontrolli valdkonnas. Euroopa Liidu õigus ei reguleeri liikmesriikide koondumise kontrolli teostamise reegleid ega nende täitmise üle teostatava järelevaevaleuse menetluskorda.

Seejuures käsitleb ka Euroopa Kohtu praktika, mis tõlgendab enese mittesüüstamise privileegi ulatust Eesti Vabariigi põhiseadusest ja Euroopa Inimõiguste Kohtust kitsamalt (vt nt Euroopa Kohtu 28.01.2021 otsust asjas C-466/19 P Qualcomm versus Komisjon), ainult konkurentsi kahjustavaid kokkuleppeid ja turgu valitseva seisundi kuritarvitamist. Seega puudub igasugune Euroopa Liidu õigusest tulenev õigustus konkurentsijärelevamenetluse ja sellega kaasneva enese mittesüüstamise privileegi kitsendamiseks koondumise kontrolli valdkonnas.

Järeldust, et koondumise kontrolli valdkonnas ei ole konkurentsijärelevamenetluse kui kaasaaitamiskohustusega menetluse kohaldamine põhiseadusega kooskõlas, toetab ka konkurentsiseadusesse konkurentsijärelevamenetluse lisanud eelnõu 609 SE seletuskiri. Seletuskirja leheküljel 28 selgitas eelnõu koostaja: „Kindlasti ei ole nt ärisaladuse või mis tahes muu tõendiks osutuva teabe üle tõstmine karistavasse menetlusse võimalik koondumiste kontrolli menetlusest, sest koondumiste kontrolli raamistikus on ette nähtud loakohustus, mille taotlemisel näeb HMS üldkorras omakorda ette kaasaaitamiskohustuse (HMS § 38 lõige 3).“

Lisaks põhiseaduse § 22 lg-le 3 riivaks konkurentsijärelevamenetluse rakendamine koondumiste kontrolli valdkonnas ka põhiseaduse §-st 14 tulenevat põhiõigust korraldusele ja menetlusele ja põhiseaduse §-st 10 tulenevat õigust õiguskindlusele. Konkurentsijärelevamenetlus on Eesti õiguskorda värskelt (06.07.2025) lisatud menetluskord, mille osas puudub väljakujunenud haldus- ja kohtupraktika. Konkurentsiseadusesse konkurentsijärelevamenetluse lisanud eelnõu 609 SE seletuskiri viitas mitmes kohas asjaolule, et menetlusnormid (eriti enese mittesüüstamise õigust puudutavad menetlusnormid) on ebaselged ja nende sisu vajab kohtupraktikas täpsustamist (vt nt seletuskirja lk 81, 111, 114). Õiguselgusetuse laiendamine ei ole kooskõlas põhiseadusest tuleneva riigi kohustusega tagada õiguskindlus ja põhiõigust korraldusele ja menetlusele.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Allar Jõks
juhatuse liige

Margus Mets
juhatuse liige